

F R Á G R E I Ð I N G

Føroya Fuglafrøðifelag

2

1998

12. árg.

- ❖ Fuglar við fleiri enn einum heiti
- ❖ Eygleiðingar av fugli
- ❖ Nøvn til firvaldar í Føroyum
- ❖ Lundafrábøðanir í 1998
- ❖ Helsareyði og Bringureyði
- ❖ Fuglar sæddir í Føroyum
- ❖ Túrur út á Børdina
- ❖ Minur
- ❖ Tjöldrini og lesullin
- ❖ Øll tosa um redrið, og onkur ger eisini okkurt við tað
- ❖ Á ferð í Hattarvík
- ❖ Amerikansk koloni
- ❖ Fuglalisti
- ❖ Trá aðalfundinum hjá Føroya Fuglafrøðifelag
- ❖ Útferðin til Gásadals

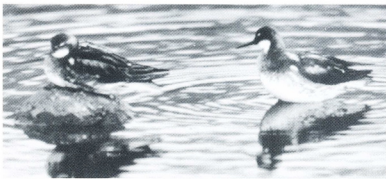
Helsareyði og Bringureyði

Ein 76 ára gomul feiltulking

Tann 18. mars 1998 hevði eg eina grein í Dimmalætting, hvar eg skrivaði um bringureyða. Fleiri fólk ringdu til mín og greiddu frá, at tey høvdu sæð bringureyða í stórkav-anum í byrjanini av mars, og sostatt er greitt, at onkur bringureyði hevur verið at sæð kring landið síðsta vetur. Men tað, sum gjørdi meg ikki sørt bilsnan var, at umleið helming-urin av teimum ið ringdu, kallaðu fuglin bringureyða, meðan hin helmingurin søgdu hann eita helsa-reyða! Ein ið ringdi, segði hann enn tá eita robin, ið er tað enska navnið á fuglinum. Latið okkum tí hyggja at, hvussu bringureyði eitur í grannalondum okkara, og her greiða frá, hvussu útsjón hansara er:

Bringureyði eitur rødkælk og rødhals á donskum, robin á enskum, rødstrupe á norskum og rødhake á svensku máli (gamla svenska navnið var Rødbroäst).

Bringureyði hoyrir til spurva-familjuna, og er umleið 14 cm. til longdar. Hann er grábrúnnur á liti á bakinum og rustreyður á hálsinum, og á bringuni. Hann etur flogkykt og fræ, og sæst ofta nær húsum, har fólk geva fuglunum at eta.

Helsareyði.

Helsareyði. Longu í »Færøernes Fuglefauna« í 1862 skrivaði Müller sýslumaður um Helsareji, meðan føroyska navnið bringureyði ikki finst í bókini, hóast fuglurin er um-røddur við latinskum heiti.

Bringureyði.

Mynd: Marita Gulklett

Á donskum eitur hann odinshane, á enskum red-necked Phalarope, á norskum svømmesnipe og á svenskum Smalnäppad Simsnäppa. Mikkjal á Ryggi kallar fuglin ávika-vist helsareyði og so »polladunna«, sum helst er navn, ið stavar har vestri frá. Nólsoyingar kalla fuglin »sildahøna«.

Helsareyði er umleið 18 cm. til longdar og likist ikki sørt einum grælingi. Hann hevur eitt beint tunt nev. Ryggurin á honum er skjórutur og dimmgráur á liti við gulbrúnum strikum á bakinum. Búkurin er ljós-

ur, nærum hvítur. Hálsurin er reyð-brúnnur á liti. Á tærnum hevur hann breið bløð, so hann líkist einum hálvum fitufugli. Hann er góður svimjari, og verpur kring alt landið við smá vøtn.

Eins og myndirnar sýna og tekst-urin sigur, so líkjast hesir báðir fuglarnir als ikki. Nøvnini kunnu tó møguliga gera fólk í ørviti.

Í 1921 gav Jacob Dahl próstur út »Halgisögur«. Har kundi ein lesa tað hugvekjandi góðu søguna »Helsareyði«, sum hann hevði týtt úr svensku søguni »Fågel Rødhake« eftir rithøvundanum Selmu Lagerlöf. At ein feiltulking her er komin fyri, er heilt vist. Møguliga kendi Jacob Dahl hvørki helsareyða ella bringureyða, og óvist er enn tá, um navnið bringureyði fanst tá.

Selma Lagerlöf hevði heilt vist fuglin bringureyðan í huganum, tá hon skrivaði søguna um henda litla fuglin, ið fekk bringuna litaða reyða av einum blóðdropa, sum hann fekk á seg, í tí hann háladi eina torn úr andlitinum hjá Jesusi, ið kom ber-andi krossin við tornakrúnu á høvdi-num.

Hvørji jól siti eg og mong onnur og hoyra hesa framúrskarandi góðu søguna, og fá munnu tey verða, ið ikki kenna hana. Tá tað nú er greitt, at helmingurin av føroyingum kalla bringureyða fyrir bringureyða, meðan hin helmingurin kallar bringu-reyða fyrir helsareyða – uttan at kenna fuglin, ið eitur helsareyði, skjóti eg upp, at bæði nøvnini verða nýtt til bringureyðan, meðan helsa-reyði so antin fær navnið sildahøna ella polladunna. Hvat heldur les-arin?

Mynd: Willy Mardal

Jens-Kjeld Jensen